

Stadsrevisionen sammanfattar granskningen av verksamhetsåret 2018

Förord av ordförande	3
Uppföljning av kritik från 2017	4
Granskning av verksamheterna	6
Kritik riktas till styrelsen för Göteborgs Spårvägar AB för brister i intern styrning och kontroll	7
Kritik riktas till Lundby stadsdelsnämnd för brister inom socialtjänsten	8
Kritik riktas till lokalnämnden för redovisning i strid mot god sed	9
Chefers förutsättningar i Göteborgs Stad	10
Samverkan avseende samsjukliga – personer med missbruk och psykisk ohälsa	12
Stadens arbete med stöd till personer som utsätts för våld i nära relationer	13
Fordringsbevakning och inkassoverksamhet	14
Arbetsmiljöarbete	16
Upphandling och inköp	17
Informationssäkerhet	18
Systematiskt brandskyddsarbete	20
Personsäkerhet	21
Styrning, uppföljning och kontroll av konsulter	22
Läkemedelshantering inom bostad med särskild service	24
Resor i tjänsten	25
Intern kontroll i ersättningsprocessen för personlig assistans	26
Representation	27
Stadsrevisionen har också granskat	29
Granskning av räkenskaper och bokslut	30
Intern kontroll i redovisningsrutiner	30
Göteborgs Stads årsredovisning 2018	32
Stadsrevisionen i Göteborgs Stad	34
Förtroendevalda revisorer	34
Revisorernas granskning	35
Rapportering och kommunikation	35
Språkbruk och revisionstermer	35

Förord av ordförande

Stadsrevisionen har ett granskande och stödjande uppdrag. I våra granskningar lämnar vi förslag på förbättringsområden till kommunstyrelsen, nämnderna och bolagen. Vårt stödjande uppdrag innebär bland annat att vi strävar efter att genomföra granskningar så att kritik i möjligaste mån förebyggs.

Foto: Carina Gran

För ett par år sedan blev jag uppringd av en journalist. Det gällde granskningen av en av stadens nämnder. "Vilka fel förväntar du dig att ni finner i år?" frågade journalisten. Jag blev lite överraskad av frågan. "Jag förväntar mig inte att finna några fel alls" svarade jag. För så är det. Från politiska utgångspunkter finns naturligtvis olika uppfattningar om aktuella politiska prioriteringar och om hur det fungerar i stadens verksamheter. Det är ju bland annat därför vi har partier med olika politiska agendor. Men bortser vi från det och ser till den verksamhet som fullmäktige trots allt beslutar om varje år, då fungerar de flesta verksamheter oftast utan några allvarigare fel. Men visst. Ibland har det gått fel på allvar.

Detta skapar stor uppmärksamhet i media och inte sällan är det revisionens granskningar som ligger bakom uppmärksamheten. Det kan då vara värt

att påpeka att ur revisionens perspektiv är detta inte vad vi normalt kan förvänta oss.

Revisionens uppdrag handlar egentligen inte om att leta efter fel, även om det kanske kan tyckas så. Revisionen granskar och bedömer stadens verksamheter. Men vad är det vi bedömer, egentligen? Varje år tar fullmäktige ställning till frågan om nämnderna ska beviljas ansvarsfrihet eller inte. Nämndernas ansvar provas, som det heter på revisionsspråk. Denna prövning baserar sig på revisorernas granskningar. Granskningarna kan gälla ekonomisk redovisning, it-säkerhet eller miljön på förskolorna.

Men ytterst handlar det egentligen om något annat. Det handlar om demokratin och dess spelregler. Den representativa demokratin förutsätter att förtroendevalda tar sitt ansvar; att de inte rundar eller kringgår uppdrag, regler och lagar som beslutats i demo-

kratisk ordning i riksdag eller fullmäktige. Observera emellertid att revisorernas granskning inte utförs från partipolitiska utgångspunkter. Revisorerna utses av och arbetar visserligen på uppdrag av fullmäktige, men i sitt uppdrag ska revisionen vara partipolitiskt neutral och oberoende. Endast sakförhållanden och strikt sakliga kriterier ska ligga till grund för revisionens bedömningar.

Det finns ingen annan i kommunen som riktar frågor till stadens verksamheter på riktigt samma sätt som revisionen. På sätt och vis är revisionen en demokratisk säkerhetsventil. Revisorerna står lite vid sidan av de vardagliga politiska processerna och ställer oavsett partipolitisk hänsyn frågan: Men hur fungerar det här egentligen?

Lars Bergsten
ordförande

Uppföljning av kritik från 2017

Nämnden för Intraservice

Stadsrevisionens granskningar 2017 visade på flera brister i nämnden för Intraserivices verksamhet. Vi fann bland annat brister i nämndens styrning och interna kontroll av anlidade konsulter. Vi fann också att nämnden hanterat tjänsteresor som genomförts utomlands på ett felaktigt sätt samt att nämnden också på andra sätt brustit i sitt arbete med intern styrning och kontroll. Den sammantagna bedömningen var att nämnden brustit i sin uppgift att leda, följa upp och kontrollera verksamheten och att nämnden inte heller sett till att bedriva verksamheten i enlighet med gällande föreskrifter eller de riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt. Vi riktade därför kritik mot nämnden i form av en *anmärkning*. Kommunfullmäktige beslutade, i enlighet med revisorernas rekommendation, att neka nämnden ansvarsfrihet. Årets uppföljning visade att nämnden skärpt rutinerna kring tjänsteresor utomlands och att alla beslut om sådana resor fattas av nämnden. Uppföljningen visade vidare att nämnden vidtagit flera åtgärder för att stärka kontrollen över anlidade konsulter och att nämnden vidtagit åtgärder för att förbättra arbetet med intern styrning och kontroll. Den kritik vi lämnade 2017 kvarstår därför inte.

Idrotts- och föreningsnämnden

Stadsrevisionen genomförde 2017 en uppföljande granskning av nämndens bidragsgivning till föreningar. Granskningen visade på flera brister och att de tidigare lämnade rekommendationerna inte var omhändertagna. Granskningen visade att nämnden brast i att kontrollera föreningar gentemot fullmäktiges krav, samt gentemot nämndens egna bidragsregler. Nämnden följde inte heller sina egna handlägg-

ningsrutiner. Den sammantagna bedömningen var att nämnden brustit i sitt ansvar att styra, leda, följa upp och kontrollera verksamheten. Vi riktade kritik mot idrotts- och föreningsnämnden i form av en *anmärkning*. Årets uppföljning visade att nämnden vidtagit flera åtgärder för att stärka den interna kontrollen i sin bidragsgivning. Nämnden har bland annat tagit fram en åtgärdsplan och löpande följt upp arbetet med att komma till rätta med bristerna i bidragsgivningen. Vi gör därför bedömningen att kritiken och tidigare lämnade rekommendationer inte kvarstår.

Got Event AB

Lekmannarevisorerna granskade 2017 bland annat upphandling och inköp samt projektstyrning på Got Event AB. Bristerna i de båda granskningarna ledde till att vi lämnade kritik till bolagsstyrelsen och verkställande direktören i form av en *anmärkning*. Under 2018 har vi följt upp de båda granskningarna. För att komma till rätta med bristerna har bolaget under 2018 förtydligat styrdokumentet för inköp och upphandling, utökat inköpskompetensen och arbetat för att säkerställa att medarbetare förstår innebörden av den delegation och attesträtt som de har. Bolaget har också vidtagit åtgärder för att öka antalet leverantörer och införa nya dokumentationsrutiner. För att komma till rätta med bristerna i projektstyrningen genomförs numera riskanalyser för evenemang och ekonomiska risker bedöms löpande. Pågående projekt rapporteras till styrelsen vid varje styrelsemöte. Göteborgs Stadshus AB har beslutat om att i samverkan med Got Event AB och Göteborg & Co AB ta fram en ny projektmodell för evenemang. Lekmannarevisorerna bedömer att

rekommendationerna är omhändertagna. Därför är också kritiken avskriven.

Bostads AB Poseidon

Lekmannarevisorerna granskade 2017 bolagets arbete med säkerhet på lekplatser. Granskningen visade att bolaget brast vad gällde dokumentation och åtgärdskontroll. Därutöver visade granskningen att allvarliga fel inte hade åtgärdats efter ett år, i ett fall inte heller efter två år. Detta trots att regelverket säger att sådana fel kan medföra risk för allvarlig skada, eller stor risk för mindre skada och normalt kräver omedelbar åtgärd. Den sammantagna bedömningen var att det fanns flera allvarliga risker gällande säkerheten vid bolagets lekplatser; exempelvis risk för skadestånd, rättsliga åtgärder och förtroendeskada. Den allvarligaste risken bedömdes dock vara att barn kunde komma till skada. Lekmannarevisorerna riktade därför kritik, i form av en *erinran*, till bolagets vd och styrelse.

Årets uppföljning visade att bolaget har genomfört ett förändringsarbete som har medfört att flera av bristerna omhändertagits. Vid årets säkerhetsbesiktning av bolagets samtliga lekplatser identifierades inte några allvarliga fel. Huruvida detta kan förklaras av att tidigare fel har blivit åtgärdade, eller av att en mildare bedömning har gjorts, gick inte att säga då dokumentationen av vidtagna åtgärder fortsatt var en brist. Bedömningen är att kritiken inte kvarstår, men med anledning av ytterligare iakttagelser i årets uppföljning, tillsammans med kvarstående brister, lämnar lekmannarevisorerna nya rekommendationer till vd och styrelse.

Rapportering

Stadsrevisionen redovisar årligen sina iakttagelser och bedömningar i en revisionsredogörelse för kommunstyrelsen samt en revisionsberättelse och en revisionsredogörelse för respektive nämnd. För varje bolag redovisas iakttagelserna och bedömningarna i en granskningsrapport och en granskningsredogörelse.

Foto: Roya Am Villar

Granskning av verksamheterna

De kommunala nämnderna och styrelserna i Göteborgs Stad svarar inom sina respektive områden för att verksamheten bedrivs enligt de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har beslutat om, samt de nationella regelverk som i stor utsträckning styr verksamheterna. Revisorerna ska pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig. Granskningen av verksamheterna ska ge revisorerna underlag för att bedöma om så varit fallet.

Foto: Lo Birgersson

Kritik riktas till styrelsen för Göteborgs Spårvägar AB för brister i intern styrning och kontroll

Lekmannarevisorerna har under 2018 bland annat granskat Göteborgs Spårvägar AB:s organisatoriska och sociala arbetsmiljöarbete, samt följt upp tidigare års rekommendationer avseende brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Dessa granskningar, tillsammans med styrelsens bristande aktivitet vid flera visselblåsar-anmälningar mot bolaget, visar att det finns omfattande brister i bolagets interna styrning och kontroll.

Brister i bolagets arbetsmiljöarbete

Lekmannarevisorerna har under flera år granskat bolagets arbetsmiljöarbete och lämnat rekommendationer till förbättringar. Årets granskning av det sociala och organisatoriska arbetsmiljöarbetet, och den uppföljande granskningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet, visade att bolaget brast i vissa centrala delar vad gäller rutiner och arbetssätt för att säkerställa efterlevnaden av gällande regelverk på arbetsmiljöområdet.

Visselblåsar-anmälningar som inte hanterades

Under 2018 inkom ett tjugotal ärenden till Göteborg Stads visselblåsarfunktion gällande olika missförhållanden vid Göteborgs Spårvägar.

Anmälningarna har på uppdrag av bolaget utretts av KPMG. Utredningarna visade bland annat att inköp och upphandlingar, samt rekryteringar, i flera fall inte skett i enlighet med gällande regler, rutiner och processer.

Visselblåsarfunktionen vid stadsledningskontoret gjorde bedömningen att de brister som har konstaterats har funnits på flera nivåer i organisationen. Detta indikerar att det har funnits en kultur i bolaget som tillåtit avsteg från fattade beslut, regelverk, riktlinjer och rutiner. Vidare bedömde visselblåsarfunktionen att bolaget har brustit i styrning, uppföljning och kontroll.

Granskningen visade att styrelsen har informerats om visselblåsarärendena och KPMG:s utredning, men inte beslutat om att ge vd något uppdrag med anledning av desamma.

Bedömning

Mot bakgrund av bristerna i bolagets arbetsmiljöarbete, och mot att styrelsen inte vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av visselblåsar-anmälningarna, bedömer lekmannarevisorerna att styrelsen har brustit när det gäller att styra, leda, följa upp och kontrollera verksamheten. Lekmannarevisorerna bedömer också att styrelsen har brustit i sitt ansvar att säkerställa en god kontrollmiljö. Med kontrollmiljö

avses bland annat sådana faktorer som värdegrund, organisationskultur och det ledarskap som bolagets chefer utövar. En god kontrollmiljö är lika viktig som dokumenterade regler och rutiner, och en förutsättning för en väl fungerande intern styrning och kontroll. Det är viktigt att bolaget vidtar tillräckliga åtgärder för att förstärka den interna styrningen och kontrollen.

Lekmannarevisorerna riktar kritik i form av en *anmärkning* till bolagets styrelse.

Hänvisning till

Granskningsredogörelse för Göteborgs Spårvägar AB 2018.

Kritik riktas till Lundby stadsdelsnämnd för brister inom socialtjänsten

Stadsrevisionens granskning av Lundby stadsdelsnämnd visar på allvarliga brister inom delar av socialtjänstens verksamhet. Särskilt stora brister har vi sett i arbetet med stöd till personer som utsatts för våld i nära relationer. Vår granskning visar också att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att säkerställa hanteringen av skyddade personuppgifter, en rekommendation som vi lämnade 2015.

Allvarliga brister i arbetet med våld i nära relationer

Stadsrevisionen har granskat Göteborgs Stads arbete med stöd till personer som utsatts för våld i nära relationer. Lundby stadsdelsnämnd var en av de granskade nämnderna. Syftet med granskningen var att bedöma om nämndens arbete med stöd till vuxna som utsatts för våld i nära relationer, eller till barn som kan ha utsatts för eller bevittnat våld, var ändamålsenligt. Med ändamålsenligt menade vi att arbetet bedrivs enligt de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar, föreskrifter och riktlinjer.

I granskningen såg vi flera olika brister i nämndens styrning och uppföljning samt i efterlevnaden av regelverket. Vi såg bland annat att barn som utsatts för våld eller bevittnat våld inte alltid fick sina behov utredda. Det saknades bedömningar för risken att fortsatt utsättas för våld. Det saknades också insatser att erbjuda, till både barn och vuxna. Därutöver var ansvarsfördelningen gällande dessa ärenden otydlig.

Vi gjorde sammanfattningsvis

bedömningen att nämndens arbete med våld i nära relationer inte fullt ut var ändamålsenligt. Vi bedömde bristerna som framkommit i Lundby stadsdelsnämnd som allvarliga och att nämnden behövde ta ett helhetsgrepp kring området våld i nära relationer.

Brister i hanteringen av skyddade personuppgifter

Vår uppföljande granskning av hanteringen av skyddade personuppgifter visade att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att omhänderta de brister vi påpekat sedan 2015. Bland annat visade förvaltningens egna stickprovskontroller att inget av de granskade ärendena följde rutinen för ärendehandläggningen fullt ut. Det saknades individuella kartläggningar av risker, det framgick inte vilken hotbild som förelåg, vilka personuppgifter som skulle skyddas eller hur kontakten med den enskilde skulle gå till. Därutöver brast säkerheten kring den fysiska hanteringen av akterna.

Stadsrevisionen bedömde att det var anmärkningsvärt att det fortfarande, tre år efter att bristerna uppmärksammades, inte hade säkerställts att handläggningen av dessa ärenden följde rutinen. Vi ansåg därmed att risken för felaktigt röjande av känsliga uppgifter kvarstod. Vidare hade de brister som egenkontrollerna visade inte rättats till, trots att det tydligt framgick vilka ärenden det gällde och vad bristerna bestod i. Egenkontrollerna hade således inte fått någon effekt i verksamheten.

Bedömning

Sammantaget bedömer stadsrevisionen att nämnden inte har en tillräcklig intern styrning och kontroll vad gäller våld i nära relation, eller i hanteringen av skyddade personuppgifter, och därmed inte fullt ut lever upp till gällande regelverk. Den bristande styrningen och kontrollen, samt bristerna gentemot föreskrifter och övriga riktlinjer, innebär en uppenbar risk för negativa och allvarliga konsekvenser för den enskilde.

Mot bakgrund av de brister som framkommit i granskningarna av socialtjänsten riktar stadsrevisionen kritik till Lundby stadsdelsnämnd i form av en *anmärkning*. Vi lämnar även ett antal rekommendationer till nämnden.

Hänvisning till

Revisionsredogörelse för Lundby stadsdelsnämnd 2018.

Kritik riktas till lokalnämnden för redovisning i strid mot god sed

Under året har det uppmärksammats att lokalnämnden redovisat sina evakueringskostnader som investeringskostnader. Med evakueringskostnader avses kostnader som uppstår för att hyresgäster ska kunna bedriva verksamhet under tiden om eller nybyggnationer pågår. Enligt god sed ska denna typ av kostnader redovisas som driftskostnader. En ändring av redovisningen i enlighet med god sed beräknades öka nämndens kostnader för 2018 med drygt 50 miljoner kronor.

Nämndens beslut

I oktober 2018 inkom lokalnämnden med en begäran till kommunstyrelsen om att få ta sitt egna kapital på 48,1 miljoner kronor i anspråk för att täcka de ökade driftskostnader som den ändrade redovisningsprincipen skulle medföra. Resterande belopp, utöver det egna kapitalet, skulle hanteras genom anpassningar i existerande budgetram. Begäran bifölls av kommunstyrelsen. Vid nästa möte beslutade nämnden emellertid att skjuta upp anpassningen till god sed beträffande investeringskostnader till 2020, vilket skulle medföra att evakueringskostnaderna skulle redovisas som investeringskostnader även under 2018 och 2019. Därmed uppstod inte den starkt resultatpåverkande kostnad som anpassningen skulle medföra, men konsekvensen blev samtidigt att nämndens redovisning inte följde god

sed. Under nämndens möte i november inkom nämndens S-ledamöter med ett yrkande om att nämnden skulle följa god sed och ta upp evakueringskostnaderna som driftskostnad. Detta yrkande avlogs av nämnden. Fyra ledamöter reserverade sig mot beslutet.

Brister i redovisningen

Under granskningen av årsbokslutet framkom att det fanns ytterligare brister. När det gäller evakueringskostnaderna bedömde vi att underlagen var osäkra. Vidare fanns ingen definition kring vilka projekt som skulle betraktas som kortsiktiga evakueringslösningar (drift) och vilka som skulle betraktas som mer långvariga expansionslösningar (investeringar). Någon redovisningsmodell för att säkerställa korrekt redovisning av evakueringskostnaderna fanns inte och kunskapsnivån kring redovisning av evakueringskostnader bedömdes vara skiftande bland förvaltare och projektledare.

När en anläggning tas i bruk ska anläggningen aktiveras. Under granskningen valdes 14 projekt ut för granskning avseende tidpunkt för aktivering. I fem av dessa projekt hade inte aktivering skett, trots att slutbesiktning ägt rum och lokalerna tagits i anspråk. Detta innebär att avskrivningskostnader förskjuts i tiden samt att hyresintäkter och kostnader för avskrivning inte matchas korrekt.

Bedömning

Ovanstående iakttagelser leder fram till slutsatsen att nämndens redovisning inte är rättvisande. När det gäller redovisningen av nämndens evakueringskostnader kan stadsrevisionen konstatera att nämnden har beslutat att redovisa evakueringskostnaderna som investeringskostnad fram till och med 2020, vilket står i strid med god sed. Vi gör bedömningen att nämnden har varit medveten om detta, men ändå fattat beslut som fått till konsekvens att nämndens redovisning inte är rättvisande.

Revisorerna väljer mot bakgrund av ovanstående att rikta kritik till lokalnämnden i form av en *anmärkning*. Undantag görs för de fyra ledamöter som under nämndens möte i november reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för ett yrkande om att ta upp evakueringskostnaderna som driftskostnad.

Hänvisning till

Revisionsredogörelse för lokalnämnden 2018.

Chefers förutsättningar i Göteborgs Stad

Aktuell forskning visar att många kommunala chefer arbetar under hård press och i vissa fall under ohållbara förhållanden. Resurserna är många gånger knappa i förhållande till vad cheferna förväntas genomföra, stödet runt dem är inte tillräckligt och antalet underställda är många. Detta riskerar att leda till sviktande hälsa och prestationer samt att många chefer vill lämna sina uppdrag.

Granskningen syftade till att bedöma om nämnder och styrelser har säkerställt att cheferna har tillräckliga förutsättningar för att fullfölja sina uppdrag på ett ändamålsenligt sätt. Granskningen omfattade Bostads AB Poseidon, Göteborg Energi AB, idrotts- och föreningsnämnden, kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna Angered och Majorna-Linné samt trafiknämnden.

I granskningen framkom tre huvudsakliga förbättringsområden.

Chefernas organisatoriska förutsättningar behövde stärkas

Stadens nämnder och kommunstyrelsen har sedan länge haft kännedom om brister i chefernas förutsättningar. Olika former av åtgärder har vidtagits för att förbättra dessa förutsättningar. Av uppföljningen till kommunstyrelsen framgick dock att nämnderna inte kunde se att åtgärderna gav önskad effekt.

Vi bedömde att majoriteten av de åtgärder som vidtagits framför allt fokuserade på individ- eller gruppnivå. Färre initiativ hade tagits för att påverka chefernas förutsättningar på

organisationsnivå. Detta kan ha varit en orsak till att förväntade effekter upplevdes ha uteblivit.

Skillnader avseende organisatoriska förutsättningar för chefer inom mansdominerade respektive kvinnodominerade verksamheter behövde synliggöras

Forskning visar att det finns systematiska skillnader avseende de organisatoriska förutsättningarna för chefer inom teknisk verksamhet jämfört med chefer inom skola, vård och omsorg. Vår granskning gav en tydlig indikation om att motsvarande skillnader mellan mansdominerade och kvinnodominerade verksamheter även fanns inom Göteborgs Stad.

Vi bedömde därför att det bör göras systematiska jämförelser avseende de organisatoriska förutsättningarna för stadens chefer inom olika verksamheter. Den kunskap som sådana jämförelser skulle ge är en nödvändig förutsättning för att fatta kommunövergripande beslut om eventuella förändringar av chefernas förutsättningar.

Lärande behövde prioriteras för att uppnå reella effekter

Om chefernas förutsättningar är en fråga som staden vill prioritera bedömde vi det även som väsentligt att kommunstyrelsen genom systematisk uppföljning skapar ett lärande om vilka strategier, åtgärder och arbetsätt som leder till bestående effekter avseende chefers förutsättningar i Göteborgs Stad.

Bedömning

Sammanfattningsvis var det vår bedömning att de granskade nämnderna och styrelserna inte fullt ut säkerställde att cheferna hade tillräckliga förutsättningar att fullfölja sina uppdrag på ett ändamålsenligt sätt.

Hänvisning till

Revisionsrapport, 2018-06-13, *Granskning av chefers förutsättningar i Göteborgs Stad* samt revisions- och granskningsredogörelser för berörda nämnder och bolag 2018.

Foto: Claes Pettersson

Samverkan avseende samsjukliga – personer med missbruk och psykisk ohälsa

Revisorerna i Västra Götalandsregionen och stadsrevisionen i Göteborgs Stad har granskat samverkan avseende samsjukliga, det vill säga personer som både har ett missbruk och en psykisk ohälsa. Samsjuklighet innebär ofta omfattande sociala, men även hälsomässiga konsekvenser som kräver insatser från såväl socialtjänst som hälso- och sjukvård.

Syftet med granskningen var att bedöma om samverkan mellan Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen för vuxna personer med samsjuklighet, och med behov av samordnade insatser, bedrevs på ett ändamålsenligt sätt. Med ett ändamålsenligt sätt avsågs en samverkan som minimerar riskerna för att patientsäkerheten och individens behov åsidosätts.

Granskningen omfattade styrelsen för Sahlgrenska Universitetssjukhuset, stadsdelsnämnderna Askim-Frölunda-Högsbo och Majorna-Linné samt social resursnämnd.

Goda förutsättningar kan bli bättre

Den samverkansorganisation, de avtal och överenskommelser samt de mål och ledningssystem som fanns på en övergripande nivå gav goda förutsättningar genom att ange riktningen för en ändamålsenlig samverkan. Däremot saknades avtryck av detta i underliggande verksamhetsplaner och lokala anpassningar. Dessutom rådde en osäkerhet om ansvar för implementeringen av övergripande avtal och underliggande överenskommelse.

Oenighet om ansvar

Revisorerna noterade oenighet när det gällde gränssnitten för såväl verksamhets- som kostnadsansvar för målgruppen samsjukliga. Denna oenighet avspeglades på samtliga nivåer inom både Sahlgrenska Universitetssjukhuset och i nämnderna.

Brister i rutiner

Sahlgrenska Universitetssjukhuset brast i tillämpningen av rutiner för samverkan, medan de granskade nämnderna saknade dokumenterade rutiner för samverkan. Inom båda områdena framkom bristande dokumentation av samordnade individuella planer.

Brister i avvikelshantering och egenkontroll

Granskningen visade att avvikelshantering inte skedde systematiskt och ändamålsenligt. När det gällde egenkontroller genomfördes sådana inom verksamheterna i någon form. Det saknades emellertid riktlinjer för hur dessa egenkontroller skulle genomföras samt en tydlig koppling till såväl målgruppen som samverkan.

Risikanalyser var ett utvecklingsområde

Risikanalyser genomfördes inte i tillräcklig omfattning och det saknades en helhetsbild av samtliga risker för målgruppen och samverkan. Vi noterade dock att det fanns en medvetenhet om att risikanalyser var ett utvecklingsområde.

Bedömning

Vår sammanfattande bedömning var att samverkan inte bedrevs på ett tillräckligt ändamålsenligt sätt. Även om förutsättningar fanns på ett övergripande plan, i form av samverkansorganisation och en underliggande överenskommelse och mål, saknades konkretisering i underliggande planer och lokala anpassningar för det dagliga arbetet. För att säkerställa en ändamålsenlig samverkan ansåg vi att processer och rutiner ska anpassas och tillämpas fullt ut. Dokumentation, uppföljning och analyser borde enligt vår bedömning ske mer systematiskt. Därutöver ansåg vi att det behövdes en konkret styrning som realiserade avtal och överenskommelser. Avslutningsvis bedömde vi att den bristande samsynen kring ansvar, kostnader och uppdrag medförde en risk för att patientsäkerheten äventyrades och individens behov åsidosattes.

Hänvisning till

Revisionsrapport, 2018-05-16,
Samverkan avseende samsjukliga – personer som både har ett missbruk och psykisk ohälsa samt revisionsredogörelser för berörda nämnder 2018.

Stadens arbete med stöd till personer som utsätts för våld i nära relationer

I socialtjänstlagen framgår socialtjänstens särskilda ansvar för personer som utsätts för våld i nära relationer, och för barn som bevittnar detta.

I Göteborgs Stad är det stadsdelsnämnderna som har i uppdrag att utföra socialtjänst. Social resursnämnd har också ansvar inom området. Deras ansvar handlar bland annat om att fatta beslut om och genomföra insatser med stöd av socialtjänstlagen under jourtid, i väntan på att ordinarie stadsdelsnämnd kan ta över ärendet.

Stadsrevisionen har granskat hur Angered och Lundby stadsdelsnämnder, samt social resursnämnd, arbetar med stöd till personer som utsätts för våld i nära relationer. Syftet med granskningen var att bedöma om nämndernas arbete med stöd till vuxna som utsätts för våld i nära relationer, eller till barn som kan ha utsatts för eller bevittnat våld, var ändamålsenligt. Med ändamålsenligt syftar vi på om arbetet bedrivs enligt de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar, föreskrifter och riktlinjer. Vad gäller barnen avsåg granskningen framför allt stöd till barn som bevittnat våld.

Nämnderna arbetade inte fullt ut i enlighet med gällande regelverk

I granskningen framkom att det fanns brister i hur nämnderna arbetade med stöd till våldsutsatta vuxna och barn som kunde ha utsatts för eller bevittnat våld. Det handlade bland annat om

att det saknades tydliga bedömningar av risken för att en person skulle utsättas för eller bevittna ytterligare våld, och om kvalitetsbrister i nämndernas utredningar.

Stadsrevisionen bedömde att bristerna var mer omfattande i Lundby stadsdelsnämnd. Nämnden levde bland annat inte upp till kravet om att barn som kan ha utsatts för eller bevittnat våld ska få sina behov utredda. Nämnden hade inte heller säkerställt att det fanns tillräckligt med insatser att erbjuda vuxna som utsatts för våld i nära relation, och barn som upplevt våld, på både kort och lång sikt.

Det fanns brister i nämndernas styrning och uppföljning

Mot bakgrund av den genomförda granskningen bedömde stadsrevisionen också att det fanns brister i nämndernas styrning och uppföljning av arbetet med stöd till vuxna som utsatts för våld i nära relation och till barn som utsatts för eller bevittnat våld. Det handlade bland annat om att vissa av de rutiner som enligt regelverket ska finnas saknades. Vi bedömde att bristerna inom styrning och uppföljning var större i Lundby stadsdelsnämnd. Den bedömningen gjorde vi utifrån att det i granskningen framkommit flera brister i nämndens planering, styrning och uppföljning, men också utifrån brister i nämndens faktiska arbete med stöd till målgruppen.

Bedömning

Stadsrevisionens samlade bedömning var att de granskade nämndernas arbete med stöd till våldsutsatta vuxna och barn som utsatts för eller bevittnat våld inte var fullt ut ändamålsenligt. Vi bedömde de brister som framkom i Lundby stadsdelsnämnd som mer omfattande och som allvarliga. Mot bakgrund av detta bedömde vi att Lundby stadsdelsnämnd behövde ta ett helhetsgrepp kring området våld i nära relationer och vi lämnade därför en övergripande rekommendation till nämnden.

Två rekommendationer vardera lämnades till Angereds stadsdelsnämnd och social resursnämnd.

Hänvisning till

Revisionsrapport, 2018-12-11,
Granskning av Göteborgs Stads arbete med stöd till personer som utsätts för våld i nära relation samt revisionsredogörelser för berörda nämnder 2018.

Fordringsbevakning och inkassoverksamhet

Stadsrevisionen har med hjälp av en konsult granskat fordringsbevakning och inkassoverksamhet i byggnadsnämnden, kommunstyrelsen, kretslopp och vattennämnden, nämnden för Intraservice samt trafiknämnden.

Syftet med granskningen var dels att bedöma om berörda nämnder hade rutiner och processer för fordringsbevakning och inkassoverksamhet som säkerställer en tillräcklig grad av intern kontroll, dels att bedöma om nämnderna efterlevde de regler som finns inom området.

Tydlig organisation och ansvarsfördelning

I granskningen framkom att nämndernas organisering och ansvarsfördelning avseende fordringsbevakning och inkassoverksamhet följde fullmäktiges regler för fordringsbevakning och inkasso.

Nämnderna arbetade inte enhetligt och reglerna kunde förtydligas

Granskningen visade att nämnderna inte hanterade nedskrivningar av förfallna kundfordringar på ett enhetligt sätt. Vi noterade att det inte framgick tydligt av varken stadens regler eller av tillämpningsanvisningar hur osäkra fordringar ska värderas, eller på vilka grunder en nedskrivning av en fordran ska ske.

Nämnderna följde inte regler och anvisningar fullt ut

Vi noterade att ingen av de granskade nämnderna gjorde kreditbedömningar, med undantag för kretslopp och vattennämnden som gjorde det för stora kunder. Granskningen visade också att ingen av de granskade nämnderna följde tillämpningsanvisningarna fullt ut vad gäller uppskov och avbetalningsplaner.

Nämndernas delegationsordningar behövde kompletteras

Vi noterade i granskningen att ingen av nämnderna, undantaget kommunstyrelsen, hade en delegationsordning där det tydligt framgick vem som var behörig att godkänna och besluta i olika ärenden kopplade till fordringsbevakning och inkassoverksamhet.

Bedömning

Vår övergripande bedömning var att de granskade nämnderna i stort hade ändamålsenliga regler och rutiner för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll av fordringsbevakning och inkassoverksamhet. Vi bedömde dock att det fanns skrivningar i reglerna, och i tillämpningsanvisningarna, som kunde tolkas på olika sätt, och att nämndernas arbetssätt också skiljde sig åt. Kommunstyrelsen borde överväga att förtydliga tillämpningsanvisningarna i syfte att säkerställa en tydlig och

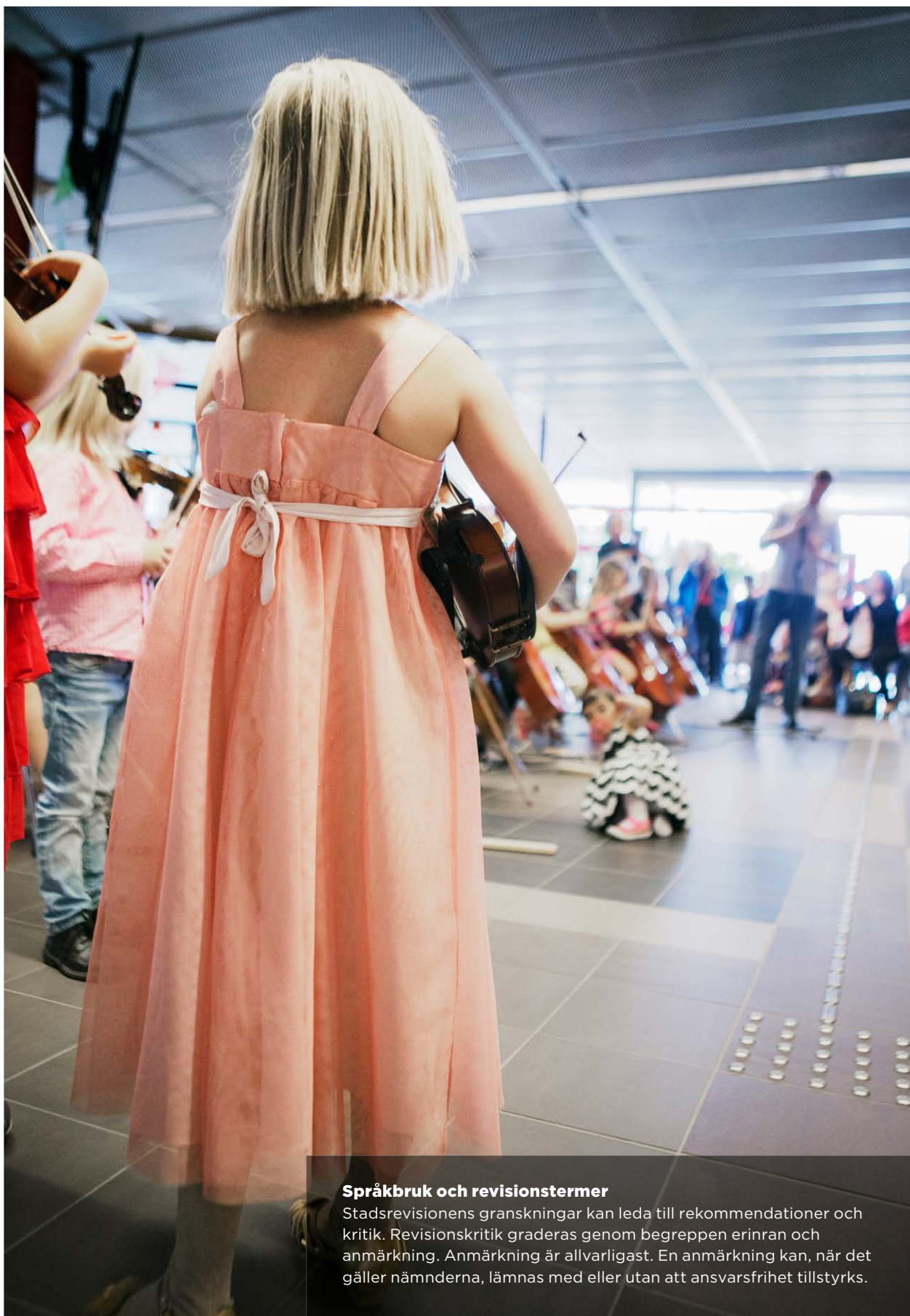
enhetlig hantering av fordringsbevakning och inkassoverksamhet.

Vi bedömde att de granskade nämnderna inte följde fullmäktiges regler fullt ut och att den interna kontrollen kunde förstärkas ytterligare. Granskningen visade att det i respektive nämnds delegationsordning, undantaget kommunstyrelsen, inte tydligt framgick vem som var behörig att godkänna och besluta om olika ärenden kopplade till fordringsbevakning och inkassoverksamhet, vilket inte var i enlighet med fullmäktiges regler.

Rekommendationer lämnades till byggnadsnämnden, kretslopp och vattennämnden, nämnden för Intraservice och trafiknämnden

Hänvisning till

Revisionsrapport, 2018-06-13,
Granskning av Göteborg Stads fordringsbevakning och inkassoverksamhet
samt revisionsredogörelser för berörda nämnder 2018.

Språkbruk och revisionstermer

Stadsrevisionens granskningar kan leda till rekommendationer och kritik. Revisionskritik graderas genom begreppen erinran och anmärkning. Anmärkning är allvarligast. En anmärkning kan, när det gäller nämnderna, lämnas med eller utan att ansvarsfrihet tillstyrks.

Foto: Le Bergström

Arbetsmiljöarbete

Stadsrevisionen och lekmannearevisorerne har granskat arbetsmiljöarbetet på Boplats Göteborg AB, Göteborgs Hamn AB, Göteborgs Spårvägar AB, Liseberg AB, miljö- och klimatnämnden samt park- och naturnämnden. Granskningarna syftade till att bedöma om nämnderna och bolagen bedrev arbetsmiljöarbete i enlighet med arbetsmiljölagen, Arbetsmiljöverkets föreskrifter samt stadens medarbetar- och arbetsmiljöpolicy med tillhörande riktlinje.

Vidare har lekmannearevisorerne för Göteborgs Spårvägar följt upp tidigare års granskning av det systematiska arbetsmiljöarbetet inom bolaget.

Delvis god organisatorisk och social arbetsmiljö

I Arbetsmiljöverkets föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö anges ett antal krav som arbetsgivare ska följa för att främja en god arbetsmiljö och minska den arbetsrelaterade ohälsan. Till exempel ska de tillse att chefer och arbetsledare har kunskaper om hur ohälsosam arbetsbelastning och kränkande särbehandling förebyggs och hanteras.

Revisorerne konstaterade att Göteborgs Hamn, park- och naturnämnden och Liseberg uppvisade en tillfredställande följsamhet mot kraven i föreskriften. Men när det gäller miljö- och klimatnämnden framkom dock brister i systematiken för att upptäcka och åtgärda arbetsuppgifter som kan ge upphov till en ohälsosam arbetsbelastning. I Boplats fall konstaterade lekmannearevisorerne att bolaget

inte hade följt upp det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Lekmannearevisorerne noterade också att Göteborgs Spårvägar inte hade säkerställt medarbetarnas möjlighet att delta i framttagandet av bolagets arbetsmiljömål.

Brister i samverkan och konsekvensbeskrivningar

Enligt arbetsmiljölagen ska arbetsgivare samverka med de fackliga organisationerna och deras företrädare. Lekmannearevisorerne noterade att Göteborgs Spårvägar brast i systematiken avseende vilka frågor som ska behandlas i bolagets skyddskommitté. I stadens medarbetar- och arbetsmiljöpolicy och riktlinje anges att de personalekonomiska konsekvenserna av sjukfrånvaro, personalomsättning och arbetsskador ska beräknas och beaktas.

Granskningarna visade att Göteborgs Spårvägar och miljö- och klimatnämnden inte hade gjort sådana konsekvensbeskrivningar.

Bedömning

Stadsrevisionen och lekmannearevisorerne bedömer att Göteborgs Hamn, park- och naturnämnden, och Liseberg i allt väsentligt följer Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Däremot lämnas en rekommendation till miljö- och klimatnämnden. Nämnden erhåller också en rekommendation beträffande följsamheten gentemot stadens medarbetar- och arbetsmiljöpolicy samt riktlinje. Utifrån iakttagelsen att bolaget inte följt upp arbetsmiljöarbetet får också Boplats en rekommendation.

Vad gäller den uppföljande granskningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet inom Göteborgs Spårvägar kvarstår den sedan tidigare lämnade rekommendationen. Vidare lämnar lekmannearevisorerne ytterligare tre rekommendationer till styrelsen för bristande följsamhet gentemot medarbetar- och arbetsmiljöpolicy samt riktlinje för Göteborgs Stad, föreskriften om systematiskt arbetsmiljöarbete samt arbetsmiljölagen.

Delvis mot bakgrund av bristerna i bolagets arbetsmiljöarbete riktar lekmannearevisorerne kritik i form av en anmärkning till styrelsen för Göteborgs Spårvägar.

Hänvisning till

Revisions- och granskningsredogörelser för granskade nämnder och bolag 2018.

Upphandling och inköp

Stadens nämnder och bolag gör varje år upphandlingar och inköp för omfattande belopp. Lagen om offentlig upphandling syftar bland annat till att förhindra problem med direktupphandlingar. Om en upphandlande myndighet gör en otillåten direktupphandling riskerar myndigheten att det ingångna avtalet med leverantören ogiltighetsförklaras och att alla prestationer som utväxlats återgår. För att minska risken för otillåtna direktupphandlingar ska stadens nämnder och bolag använda de upphandlade ramavtalen när behoven kan tillgodoses av dessa.

Stadsrevisionen har granskat upphandling och inköp, med särskild inriktning mot direktupphandlingar och avrop från ramavtal, i Göteborgs Hamn AB, Göteborgs Stads Leasing AB, kretslopp och vattennämnden, social resursnämnd samt i stadsdelsnämnderna. Syftet med granskningarna var att bedöma hur väl den interna kontrollen avseende upphandling och inköp fungerar.

Dokumentation saknades

Granskningen visade att samtliga nämnder och bolag, i olika stor omfattning, uppvisade bristande följsamhet mot lagen om offentlig upphandling och mot egna anvisningar för direktupphandling. Bristerna gällde främst kraven på dokumentation. I ett flertal verksamheter återfanns även brister i följsamhet mot Göteborgs Stads riktlinje för inköp och upphandling.

Enligt stadens riktlinje ska direkt-

upphandlingar genomföras så att konkurrensen tillvaratas. De granskade nämnderna och Göteborgs Stads Leasing kunde inte i samtliga fall uppvisa dokumentation som visar om eller hur konkurrensen hade tagits till vara. Vad gäller Göteborgs Hamn hade styrelsen beslutat om avsteg från stadens riktlinje. För att säkerställa möjligheten till rättslig prövning är det viktigt att dokumentera direktupphandlingar. Eftersom bolagen och nämnderna brast i dokumentation kring flera direktupphandlingar hade de inte säkerställt möjligheten till en fungerande rättslig prövning.

För nämnderna och Göteborgs Stads Leasing noterades även brister gällande avrop från ramavtal. Även här var dokumentationen inte tillräcklig vilket medförde att det var svårt att bedöma huruvida avrop på ramavtal skett på rätt sätt. I de granskade nämnderna noterades dessutom exempel på att fakturerade priser avvek från avtalade priser i ramavtalen och att nämnderna i vissa fall köpt in varor och tjänster utanför ramavtal.

Vad gällde stadsdelsnämnderna Örgryte-Härlanda, Västra Hisingen och Norra Hisingen har stadsrevisionen sedan 2014 påtalat behovet av att förbättra rutiner och arbetssätt inom upphandling och inköp. I social resursnämnd och Göteborgs Stads Leasing noterades stadsrevisionen brister avseende direktupphandlingar 2016 respektive 2017. I årets granskning konstaterades att flertalet av de tidigare påpekade bristerna i dessa nämnder och bolag kvarstod.

Bedömning

Mot bakgrund av ovanstående iakttagelser gör stadsrevisionen och lekmanrevisionerna bedömningen att samtliga nämnder och Göteborgs Stads Leasing bör förbättra den interna styrningen och kontrollen inom området upphandling och inköp. Lekmanrevisionernas bedömning avseende Göteborgs Hamn är att den interna kontrollen är tillräcklig.

Rekommendationer lämnas till samtliga tio stadsdelsnämnder, kretslopp och vattennämnden, social resursnämnd och Göteborgs Stads Leasing.

Hänvisning till

Revisions- och granskningsredogörelser för granskade nämnder och bolag 2018.

Informationssäkerhet

Bristande informationssäkerhet hos stadens nämnder och bolag kan få allvarliga konsekvenser. En tillräcklig nivå av informationssäkerhet säkerställs genom ett systematiskt informationssäkerhetsarbete, tydliga roll- och ansvarsfördelningar samt genom utbildning av anställda i förhållande till deras arbetsuppgifter och ansvar.

Stadsrevisionen har granskat informationssäkerhetsarbetet i fastighetsnämnden, nämnden för konsument och medborgarservice, stadsdelsnämnderna samt överförmyndarnämnden. Syftet var att bedöma om nämnderna bedrev ett ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete.

Bristande följsamhet mot regelverket

Granskningen visade att verksamheterna hade bristande kunskap både om stadens styrdokument och om de informationssäkerhetskrav som är kopplade till kommungemensamma system. Vi kunde också konstatera att nämnderna brast i följsamhet gentemot gällande regelverk; främst gällande regelverken för kommungemensamma system, men även i viss mån verksamhetsspecifika system i de nämnder där sådana finns.

Vidare fann vi att nämnderna uppfattade nämnden för Intraservices ansvar för informationssäkerhet som större än vad det i själva verket är.

Bristande styrning och uppföljning av informations-säkerhetsarbetet

Stadsrevisionen noterade att det fanns brister i organisation och ansvar hos de granskade nämnderna. Det var inte tydligt vilka roller och funktioner i förvaltningarna som ansvarade för att säkerställa att gällande regelverk följdes.

Samtliga nämnder hade introduktionsutbildningar för nyanställda som delvis berörde informationssäkerhet. Däremot fann vi att det saknades systematisk och kontinuerlig fortbildning inom området informations-säkerhet.

Granskningen visade att nämnderna brast i kontrollen av hur regelverket för informationssäkerhet efterlevdes. Vi konstaterade också att nämndernas uppföljning inte gav en samlad och heltäckande bild av deras informationssäkerhetsnivå.

Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att de granskade nämnderna i delar inte bedriver ett ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete. Vi bedömer att nämnderna bör stärka följsamheten mot gällande regelverk och att de bör stärka styrningen och uppföljningen av informationssäkerheten.

Två rekommendationer lämnas till samtliga granskade nämnder.

Hänvisning till

Revisionsredogörelser för granskade nämnder 2018.

Foto: Scandinau bildbyrå

Systematiskt brandskyddsarbete

Lekmannarevisorerna och stadsrevisionen har granskat det systematiska brandskyddsarbetet inom Göteborgs stads bostadsaktiebolag, Familjebostäder i Göteborg AB, Gårdstensbostäder AB, Higab AB, idrott- och föreningsnämnden, Bostads AB Poseidon och Älvstranden Utveckling AB. Ett systematiskt brandskyddsarbete innebär att på ett strukturerat sätt planera, utbilda, öva, dokumentera, kontrollera, åtgärda och följa upp brandskyddsarbetet. Brister i det systematiska brandskyddsarbetet kan medföra risk för människors liv och hälsa eller att ekonomiska värden förstörs.

Syftet med granskningen var att bedöma om bolagen och nämnden bedriver ett systematiskt brandskyddsarbete i enlighet med gällande regelverk. Vi har även följt upp de rekommendationer som lämnades till ett antal andra nämnder och bolag när det systematiska brandskyddsarbetet granskades 2016 och 2017.

Bristande riskklassificeringar

Då alla byggnader och verksamheter inte kräver lika omfattande brandskyddsarbete delar fullmäktiges riktlinje in omfattningen av systematiskt brandskyddsarbete i tre olika nivåer. Om byggnader och verksamheter klassificeras inom den högsta nivån ska så kallade skriftliga redogörelser lämnas till räddningstjänsten. Dessa redogörelser ligger bland annat till grund för räddningstjänstens brandskyddskontroller.

Samtliga bolag, förutom Gårdstens-

bostäder, saknade sådana riskklassificeringar. Dessutom brast fyra bolag vad gäller skriftliga redogörelser.

Avsaknad av brandskydds-dokumentation och ritningar

Regelverket anger att varje byggnad med brandtekniska installationer ska ha byggnadsteknisk brandskydds-dokumentation och uppdaterade ritningar, där brandcellsgränser och övrigt brandskydd framgår. Stickprov visade att tre av sex bolag saknade sådan dokumentation. Ett av bolagen hade otydliga rutiner för kontroll av brandtekniska installationer och övrigt brandskydd.

Samverkan med lokalhyresgästerna kunde förbättras

Stadens riktlinje anger att överenskommer ska reglera ansvaret mellan fastighetsägare/förvaltare och nyttjanderättsinnehavare för samtliga byggnader som staden äger, förvaltar eller bedriver verksamhet i. Aktörerna ska samverka kontinuerligt kring brandskyddet.

Granskningen visade att detta ansvar reglerades i hyresavtalen genom så kallade brandskyddsklausuler. Varken nämnden eller bolagen genomförde några kontroller av hyresgästernas följsamhet gentemot brandskyddsklausulerna. Samverkan med hyresgästerna skedde heller inte löpande.

Otillräcklig uppföljning

Stadens nämnder och styrelser ansvarar för att riktlinjen följs. Nämnderna och styrelserna ska årligen följa upp

statusen på det systematiska brandskyddsarbetet samt uttala sig om säkerhetsnivån, med avseende på brandskydd, är acceptabel. Ingen av de granskade styrelserna eller nämnden fick någon sådan rapportering.

Uppföljning av tidigare års granskningar

Uppföljningen av rekommendationerna som lämnades i 2016 och 2017 års granskningar av systematiskt brandskyddsarbete visade att 18 av totalt 29 rekommendationer kvarstod.

Bedömning

Lekmannarevisorerna och stadsrevisionen bedömer att det systematiska brandskyddsarbetet behöver förbättras i samtliga bolag samt i nämnden som granskades. Vi bedömer vidare att de granskade bolagens samverkan med sina hyresgäster i högre utsträckning bör ske på bolagens initiativ.

Rekommendationer lämnas till samtliga granskade bolag och till den granskade nämnden.

Hänvisning till

Gransknings- och revisionsredogörelser för granskade bolag och nämnd 2018.

Personsäkerhet

Lekmannarevisorerna har granskat personsäkerhetsarbetet inom Bostads AB Poseidon, Familjebostäder i Göteborg AB, Förvaltnings AB GöteborgsLokaler, Gårdstensbostäder AB, Göteborgs stads bostadsaktiebolag och Störningsjouren i Göteborg AB.

Hot och våld är ett arbetsmiljöproblem som kan innebära fysiska skador, psykisk oro och ekonomiska förluster för den enskilde. Göteborgs Stads säkerhetspolicy anger att personsäkerhet ingår som en del i säkerhetsarbetet samt att varje nämnd och styrelse är ansvariga. Säkerhetspolicyn konkretiseras i stadens riktlinje för personsäkerhet som syftar till våldsam händelse, konkretiseras säkerhetspolicyn. Personsäkerhetsarbetet ska bedrivas inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet med tyngdpunkt på förebyggande aktiviteter. Syftet med granskningen var att bedöma om bolagen bedriver personsäkerhetsarbete i enlighet med gällande regelverk.

Uppföljningen kunde förbättras

Bolagens årliga säkerhetsrapportering till styrelsen redogör för utfört säkerhetsarbete och inträffade händelser. Enligt fullmäktiges riktlinje ska styrelsen även ta ställning till om bolagens rutiner avseende våld och hot är ändamålsenliga samt om bolagen har en acceptabel säkerhetsnivå. Inget av de granskade bolagen rapporterade om detta till sin styrelse.

Bristande incidentrapportering

Enkätresultat och intervjuvar visade att situationer som upplevdes som hotfulla eller våldsamma av medarbetarna inte alltid rapporterades till bolagen. Inom Framtidenkoncernen pågick ett arbete i syfte att få koncerngemensamma synsätt för att skapa en trygg och säker arbetsmiljö. I detta ingick att införa ett gemensamt incidentrapporteringssystem. Också Göteborgslokaler hade planer på att införa ett nytt incidentrapporteringssystem.

Avsaknad av säkerhetschef

Säkerhetspolicyn anger att en säkerhetschef med befogenhet att utveckla säkerhetsarbetet ska utses. I samtliga förutom två av de granskade bolagen fanns en formell säkerhetschef. I dessa två bolag hade istället en distriktschef ett särskilt ansvar för att samordna bolagets säkerhetsarbete. Båda bolagen planerade att se över dessa samordnarroller med hänvisning till säkerhetsarbetets omfattning.

Bedömning

Bedömningen är att bolagen i huvudsak bedriver personsäkerhetsarbete i enlighet med gällande regelverk och har fungerande rutiner för att förebygga och hantera hot- och våldssituationer. Samtidigt anser vi att det finns förbättringsområden. Bolagens säkerhetsrapporter följer upp vad som har

gjorts inom området, men vi menar att rapporteringen också behöver ta ställning till om bolagens rutiner avseende hot och våld är ändamålsenliga och om säkerhetsnivån är acceptabel. Därutöver bedömer vi att bolagen i handlingsplaner bör tydliggöra hur rutinerna för att förebygga, hantera och följa upp hot- och våldssituationer kan förbättras och risker minimeras.

Bristande incidentrapportering kan medföra risk för att hot normaliseras och ses som en del av arbetet. Bolagen bör därför vidta åtgärder för att skapa gemensam förståelse inom bolagen om vad som är hotfulla situationer och för att öka rapporteringen av tillbud. Vi ser därför positivt på det arbete som pågår inom Framtidenkoncernen och Göteborgslokaler med att införa nya incidentrapporteringssystem.

Rekommendationer lämnas till samtliga granskade bolag.

Hänvisning till

Granskningsredogörelser för granskade bolag 2018.

Styrning, uppföljning och kontroll av konsulter

Stadsrevisionen och lekmannarevisorerne har granskat styrning, uppföljning och kontroll av konsulter inom byggnadsnämnden, Gryaab AB, kulturnämnden och trafiknämnden. Inom byggnadsnämnden och Gryaab omfattade granskningen även direktupphandlingar. Syftet med granskningen var att bedöma om nämnderna och styrelsen har tillräcklig intern styrning och kontroll som säkerställer att upphandling eller avrop av konsulttjänster sker på ett riktigt sätt.

Granskningen syftade också till att bedöma om styrningen och uppföljningen av konsulter sker på ett sådant vis att syftet med användandet av konsulter säkerställs.

Styrdokument för konsultanvändning saknades

Granskningen visade att kulturnämnden och trafiknämnden saknade styrdokument för styrning, uppföljning och utvärdering av konsulter. Styrdokument för utvärdering av konsulter saknades inom Gryaab.

Granskningen visade även att Gryaab gjort avsteg från kommunfullmäktiges riktlinje för inköp och upphandling avseende beloppsgränsen för dokumentation av direktupphandlingar.

Avrop och upphandling av konsulter kunde förbättras

Granskningen visade att kulturnämnden brast vid genomförandet av förnyade konkurrensutsättningar.

Fullmäktiges riktlinje ställer krav på att direktupphandlingsgränsen ska kontrolleras och dokumenteras samt att leverantörer ska kontrolleras. Granskningen visade att kulturnämnden inte kontrollerade direktupphandlingsgränsen och att Gryaab brast i att dokumentera genomförda kontroller av direktupphandlingsgräns och leverantörer.

Uppföljningen och utvärderingen av konsulter brast

Granskningen visade att byggnadsnämnden, kulturnämnden och trafiknämnden brast i följsamhet mot kraven på avtalsuppföljning i riktlinjen för inköp och upphandling. Ingen av de tre verksamheterna genomförde någon systematisk uppföljning av att konsulter levererar enligt avtal.

Granskningen visade även att dessa verksamheter inte genomförde några systematiska utvärderingar av konsultinsatser.

Bedömning

Stadsrevisionen och lekmannarevisorerne bedömer att nämnderna och styrelsen behöver förbättra rutinerna vid upphandling eller vid avrop av konsulttjänster samt inom styrning och uppföljning av konsulttjänster.

Rekommendationer lämnas till samtliga verksamheter.

Hänvisning till

Granskningsredogörelse för Gryaab AB och revisionsredogörelser för byggnadsnämnden, kulturnämnden och trafiknämnden 2018.

Revisionens uppdrag

Stadsrevisionen har kommunfullmäktiges uppdrag att granska och främja verksamheten i Göteborgs Stads kommunstyrelse, nämnder och bolag. Uppdraget som förtroendevald revisor skiljer sig på flera sätt från andra politiska uppdrag. Revisorerna är självständiga i förhållande till varandra. De strävar dock efter enighet i fråga om revisionsarbetet och arbetar gemensamt och samordnat i enlighet med god revisionsd i kommunal verksamhet. Revisorernas arbete med att granska nämnder och bolag ska präglas av oberoende, objektivitet och integritet.

Foto: Lo Birgersson

Läkemedelshantering inom bostad med särskild service

Stadsrevisionen har granskat stadsdelsnämndernas läkemedelshantering inom bostad med särskild service. Nämnden ansvarar för att patienten får en säker och individuellt anpassad läkemedelshantering. Om nämnden inte säkerställer att läkemedelshanteringen sker i enlighet med lagstiftningens krav innebär det en risk för patientens säkerhet och hälsa.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om stadsdelsnämnderna har en ändamålsenlig läkemedelshantering, med en tillräcklig intern styrning och kontroll, för de personer som bor i bostad med särskild service.

Brister i journalföring

Enligt Göteborgs Stads riktlinjer för läkemedelshantering ska varje journal innehålla ett läkarbeslut kring ansvarsövertag och en vårdplan för läkemedel. Händelser av vikt ska också löpande dokumenteras; såsom uteblivet utdelande av läkemedel eller utdelat vid behovsläkemedel. Vi har i vår granskning sett att journalerna saknade dokumenterade ansvarsövertag och vårdplaner samt att händelser av vikt inte alltid dokumenterades eller följdes upp.

Läkemedel hade delats ut utan giltiga delegationer

Legitimerad personal kan överlåta medicinska arbetsuppgifter till en medarbetare som saknar formell kompetens för uppgiften. En delegation för att överlämna läkemedel är personlig och gäller under högst ett år. Våra stickprov visade att det förekom att personal hade delat ut läkemedel utan giltig delegation. Det saknades också systematiska uppföljningar av delegationer i flera stadsdelar.

Lokala rutiner för förvaring saknades

Det ska enligt stadens riktlinjer finnas en lokal rutin för läkemedelshantering för varje boende. Läkemedel ska förvaras oåtkomligt för obehöriga samt inventeras och kasseras regelbundet. Flera av de granskade boendena saknade lokala rutiner och ansvaret för kassering av läkemedel var otydligt. Det förekom också att nycklar till läkemedelsskåpen på boendena inte förvarades på ett säkert sätt.

Det saknades uppföljning av att riktlinjerna följs

Nämnderna ansvarar för att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheterna bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Kvaliteten i verksamheterna ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Som en del i detta ska nämnderna bland annat genomföra egenkontroller, till exempel genom granskning av journaler. Vårdgivare ska även regelbundet genomgå externa granskningar.

Vi noterade att det inte har genomförts systematiska uppföljningar vid de granskade boendena av att riktlinjerna följs. Någon extern kvalitetsgranskning av läkemedelshantering, av exempelvis medicinskt ansvarig sjuksköterska, har inte genomförts under 2018.

Det fanns inget gemensamt dokumentationssystem där sjuksköterskor och omsorgspersonal kan dela information rörande patienterna, utan informationsöverföringen har främst skett muntligt.

Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att det finns brister i läkemedelshanteringen vid stadsdelsnämndernas boenden med särskild service. Det finns brister i egenkontroller och uppföljning för att säkerställa att gällande regelverk efterlevs.

Sammantaget gör stadsrevisionen bedömningen att nämnderna behöver åtgärda identifierade brister i granskningen. I och med att det inte finns något gemensamt verksamhetssystem för informationsöverföring är det ännu viktigare att säkerställa en ändamålsenlig läkemedelshantering med en tillräcklig intern styrning och kontroll.

Rekommendationer lämnas till samtliga stadsdelsnämnder.

Hänvisning till

Revisionsredogörelse för respektive stadsdelsnämnd 2018.

Resor i tjänsten

I Göteborgs Stad genomförs årligen en mängd resor i tjänsten. Till resor i tjänsten räknas såväl resor inom staden, som längre resor i Sverige och utomlands. Oavsett varför en tjänsteresa genomförs ska den gagna verksamheten och i förlängningen staden. Fel som har begåtts i samband med resor kan orsaka förtroendeskadorna. Därför är resor ett område där god intern kontroll är särskilt viktig.

Stadsrevisionen och lekmannarevisorerna har granskat resor i tjänsten i Bostads AB Poseidon, Framtiden Byggutveckling AB, Förvaltnings AB Framtiden, Gårdstensbostäder AB, Göteborgs stads bostadsaktiebolag, Göteborgs Stadsteater AB, Göteborgs trafiknämnd, Higab AB, kommunstyrelsen och Västra Hisingens stadsdelsnämnd. När det gäller kommunstyrelsen har vi endast granskat utlandsresor. Granskningen syftade till att bedöma om nämnderna och bolagen hade ändamålsenliga rutiner för resor i tjänsten samt om nämnderna och styrelserna hade säkerställt tillräcklig intern kontroll.

Ofullständiga lokala anvisningar

Enligt Göteborgs Stads policy och riktlinjer för resor i tjänsten ska stadens förvaltningar och bolag precisera befogenhetsfördelningar för resa, konferens och logi i lokala anvisningar. I de lokala anvisningarna ska det också framgå vem som har befogenhet att godkänna flygresor som är kortare än 50 mil. Stadsrevisionen och lekmannarevisorerna fann att samtliga granskade nämnder och bolag utom kommunstyrelsen i varierande utsträckning hade brister i detta avseende.

Felaktiga val av färdmedel

Enligt stadens riktlinjer ska medarbetare och politiker i första hand välja kollektiva färdmedel. Om det inte är möjligt att resa kollektivt får bil användas; i första hand de bilar som staden tillhandahåller och i andra hand taxi. Användande av egen bil får enbart ske i undantagsfall och ska då vara godkänt av chef. Granskningen visade att det förekom brister i detta avseende hos alla granskade verksamheter utom kommunstyrelsen och Stadsteatern.

Brister i upprättandet av reseräkningar

Skatteverkets rättsliga vägledning slår fast att en anställd ska ersättas skattefritt av arbetsgivaren för de arbetsrelaterade utgifter hen har i samband med en tjänsteresa. En reseräkning utgör ett underlag för att räkna ut dessa ersättningar samt skattepliktiga förmåner, såsom fria måltider i samband med kurser, konferenser och resor. Stadsrevisionen och lekmannarevisorerna noterade att rutinerna för att upprätta reseräkningar i varierande utsträckning brast hos samtliga nämnder och bolag.

För att kunna upprätta korrekta reseräkningar, och för att kunna följa upp hur väl stadens riktlinjer följs, är det viktigt att underlagen för resor hålls samlade på ett lättillgängligt vis. Granskningen visade att bolagen inom Framtidenkoncernen samt Västra Hisingens stadsdelsnämnd behövde förbättra sina rutiner i detta avseende.

Bedömning

Stadsrevisionens och lekmannarevisorernas bedömning är att följsamheten gentemot stadens policy och riktlinjer för resor i tjänsten, samt Skatteverkets rättsliga vägledning, kan stärkas i samtliga nämnder och bolag som granskats. Vi bedömer också att den interna kontrollen vad gäller resor i tjänsten kan förbättras. Rekommendationer lämnas till samtliga nämnder och bolag utom kommunstyrelsen och Stadsteatern.

Hänvisning till

Revisions- och granskningsredogörelser för granskade nämnder och bolag år 2018.

Intern kontroll i ersättningsprocessen för personlig assistans

Rätten till personlig assistans regleras i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, även kallad LSS. Enligt lagen har kommunerna tillsammans med staten ett delat huvudmannansvar för erbjudna assistansinsatser. Personlig assistans kan således beviljas av kommunen eller Försäkringskassan. Kommunen finansierar alltid den assistansberättigades 20 första timmar per vecka. Dessutom ansvarar kommunen för att tillhandahålla och finansiera personlig assistans vid tillfälliga eller utökade behov. Detta ansvar, som exempelvis kan uppstå om den ordinarie assistenten är sjukskriven, gäller även om det är en privat utförare som tillhandahåller assistansen.

Stadsrevisionen har granskat ersättningsprocessen för personlig assistans i samtliga stadsdelsnämnder. Granskningen syftade till att bedöma om nämnderna hade ändamålsenliga processer för att betala ut ersättning för personlig assistans till privata utförare. Granskningen syftade också till att bedöma om nämnderna hade säkerställt tillräcklig intern kontroll inom området.

Överlag väl fungerande rutiner

Granskningen visade att samtliga nämnder hade etablerade arbetssätt för att betala ut ersättningar till privata utförare. Samtidigt gjorde vi iakttagelsen att nämnderna i varierande utsträckning saknade dokumenterade rutiner för området.

Stickprov visade på smärre avvikelser

Inom ramen för granskningen gjordes tio stickprov per nämnd. Stickproven syftade till att bedöma om ersättningsprocessen fungerade på ett ändamålsenligt vis; det vill säga om utbetalningar till privata assistansbolag hanterades på ett korrekt sätt. De granskade fakturorna avsåg assistansersättningar, sjuklöneersättningar och tillfälliga utökningar av assistanstimmar. Stickproven visade överlag på få avvikelser. Men vi noterade bland annat att assistansbolagen inte alltid specificerade storleken på fakturerade merkostnader eller vad dessa merkostnader bestod av.

Fungerande uppföljningar och kontroller

Samtidigt som stickproven visade att fakturor ibland var otydligt specificerade kunde vi se att samtliga nämnder genomförde kontroller vid utbetalningar av ersättningar. Kontrollerna tog bland annat fasta på om fakturerade timmar från assistansbolagen motsvarade de timmar som brukaren var berättigad till och om det i samband med utbetalning av sjuklön till assistenter fanns beslut om sjuklön.

Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att stadsdelsnämnderna överlag har ändamålsenliga ersättningsprocesser med tillräcklig intern kontroll. Vi noterar dock att det finns förbättringsområden. För att minska personberoendet och främja ett mer enhetligt arbetssätt bör nämnderna dokumentera sina rutiner och arbetssätt.

Hänvisning till

Revisionsredogörelse för respektive stadsdelsnämnd 2018.

Representation

Stadsrevisionen och lekman-
revisorerna har granskat representa-
tion i Business Region Göteborg AB,
Försäkrings AB Göta Lejon, idrotts-
och föreningsnämnden, inköp och
upphandlingsnämnden och park- och
naturnämnden. Granskningen syftade
till att bedöma om verksamheterna
följer kommunfullmäktiges policy och
riktlinje för representation och gåvor.

Därutöver har representation gran-
skats utifrån olika perspektiv inom
respektive nämnd och bolag, såsom
följsamhet av fullmäktiges regler för
attest samt egna regler och anvis-
ningar. Vidare har ramavtalstrohet
och följsamhet av mervärdeskatte-
lagen granskats.

Bristfälliga underlag och kontering

Enligt fullmäktiges policy och rikt-
linje för representation ska representa-
tion vara måttfull, ske kostnadsmed-
vetet och ha ett tydligt och rimligt
syfte. Nyttan med varje representa-
tionstillfälle ska vara tydlig. Vidare
ska dokumentation bifogas redovis-
ningsunderlagen för representation.

När det gäller idrotts- och fören-
ingsnämnden konstaterade stadsrevi-
sionen bristfälliga underlag, vilket
gjorde det svårt att bedöma om repre-
sentationen överensstämde med
stadens regelverk. Beträffande park-
och naturnämnden noterade vi brister
avseende konteringen. Intern repre-
sentation hade konterats som extern
representation och i flera fall hade
representation konterats som förbruk-
ningsmaterial.

Brister i attest

Regler för attest i Göteborgs Stad
anger att det inte är tillåtet att attestera
egna representationskostnader. Vidare
får inte en underordnad attestera kost-
nader för en överordnad.

Vi noterade att fakturor på idrotts-
och föreningsnämnden i flera fall
hade attesterats av fel personer, så till-
vida att de som attesterat själva del-
tagit vid representationstillfällena,
eller var underordnade och hade
attesterat för överordnade. Liknande
avvikelse noterades på Business
Region Göteborg.

Brister i ramavtalstrohet

Enligt fullmäktiges riktlinje för inköp
och upphandling ska de upphandlade
ramavtalen användas i första hand.

Vi noterade att park- och natur-
nämnden beställde representation och
personalrepresentation från leveran-
törer med vilka varken staden eller
nämnden hade ramavtal. Enligt lagen
om offentlig upphandling ska direkt-
upphandlingar som överstiger ett visst
belopp dokumenteras. Nämnden hade
inte gjort det.

Fungerande fakturakontroller

Den som tar emot en faktura är skyl-
dig att kontrollera att fakturan avser
det som har levererats och att fakturan
har utformats på ett korrekt sätt.

Den granskning av representations-
fakturor, med tillhörande underlag,
som gjordes på inköp och upphand-
lingsnämnden, park- och naturnäm-
nden och Göta Lejon visade att faktu-
rorna motsvarade de krav på innehåll
som finns i mervärdeskattelagen.

Bedömning

Stadsrevisionen och lekmanareviso-
rerna bedömer att Business Region
Göteborg AB, Försäkrings AB Göta
Lejon samt inköp och upphandlings-
nämnden i allt väsentligt följer gällande
regelverk.

Mot bakgrund av att idrott- och
föreningsnämnden inte följt fullmäk-
tiges policy och riktlinje för represen-
tation och gåvor, och inte heller full-

mäktiges regler för attest, lämnas två
rekommendationer till nämnden.

Stadsrevisionen lämnar också två
rekommendationer till park- och
naturnämnden. Dels på grund av
bristande följsamhet gentemot ovan
nämnda policy och riktlinje för repre-
sentation och gåvor. Dels på grund av
bristande ramavtalstrohet och bris-
tande dokumentation vid direktupp-
handlingar.

Hänvisning till

Revisions- och granskningsredo-
görelser för granskade nämnder och
bolag 2018.

Foto: Lo Birgersson

Stadsrevisionen har också granskat

Stadsrevisionens granskning av verksamheterna i Göteborgs Stads nämnder och bolag har omfattat många olika granskningsområden. Förutom de granskningar som vi skriver om i årsredogörelsen, har revisorerna även granskat det som framgår av punktlistan nedan. Dessutom har revisorerna genomfört en grundläggande granskning och uppföljning av tidigare års rekommendationer i varje nämnd och bolag. Resultaten från dessa granskningar finns beskrivna i respektive revisionsredogörelse (nämnderna) eller granskningsredogörelse (bolagen).

- Arkivbeståndets sökbarhet – arkivnämnden
- Beslutsunderlag – Älvstranden Utveckling AB
- Beslutsunderlag vid outsourcing – Göteborg Energi AB
- Bisysslor – nämnden för Intraservice
- Bolagsstyrning av regionala och interna bolag – Göteborg Stadshus AB
- Dokumenthantering och administrativa rutiner – idrotts- och föreningsnämnden
- Följsamhet mot museilagen – kulturnämnden
- Hantering av skyddade personuppgifter – social resursnämnd
- Informationssäkerhet – fastighetsnämnden
- Intern kontroll i löneprocessen – Göteborgs & Co AB, Göteborgs Stadsteater AB
- Styrning och uppföljning av investeringar och underhåll – Göteborgsregionens Fritidshamnar AB
- It-verksamheten – Renova AB
- Kompetens hos personal som arbetar i verksamheter för personer med funktionsnedsättning – social resursnämnd
- Kravhantering – Göteborg Energi AB
- Leverantörsuppföljning – Familjebostäder i Göteborg AB, Göteborgs Egnahems AB
- Projektstyrning – kretslopp och vattennämnden, nämnden för Intraservice
- Rekryteringsprocessen – Got Event AB
- Rutiner avseende hantering av verktyg och materiel – lokalnämnden
- Samverkan kring riskhantering – Försäkrings AB Göta Lejon
- Sponsring – Liseberg AB
- Studie- och yrkesvägledning – utbildningsnämnden och nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
- Styrning, uppföljning och kontroll av konsulter – byggnadsnämnden, Gryaab AB, kulturnämnden, nämnden för Intraservice, trafiknämnden
- Synpunktshantering – Göteborg Energi AB, nämnden för konsument- och medborgarservice
- Systemet för intern styrning och kontroll – Göteborgsregionens Fritidshamnar AB, lokalnämnden, nämnden för Intraservice, Renova AB, trafiknämnden
- Säkerhetsarbete – kretslopp och vattennämnden
- Tillsyn av lekplatser – lokalnämnden
- Uppförandekod och etiska riktlinjer – Göteborg Energi AB
- Åtgärder mot diskriminering – utbildningsnämnden
- Ägarstyrning – Göteborg & Co AB
- Ägarstyrning i intressebolag – BRG

Granskning av räkenskaper och bokslut

Stadsrevisionen prövar årligen om Göteborgs Stads räkenskaper är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. En bedömning sker även av om resultatet i årsrapporten och årsbokslutet är förenligt med de mål som kommunfullmäktige har beslutat.

Intern kontroll i redovisningsrutiner

Stadsrevisionen granskar årligen den interna kontrollen i kommunstyrelsens och nämndernas redovisningsrutiner.

De processer som har granskats 2018 är bland annat:

- bokslutsprocessen
- intäktsprocessen
- löneprocessen
- inköpsprocessen
- investeringsprocessen.

Förbättringsområden har noterats inom flera av de granskade processerna och dessa har rapporterats till respektive nämnd och kommunstyrelsen.

Brister i löneprocessen

Den interna kontrollen i löneprocessen bör stärkas. Det bör finnas dokumentation som säkerställer att kontroller har skett av att rätt lön har utbetalats,

att förändringar i grunddata är korrekta och att korrekt slutdatum registreras vid avslut av anställning. Bristerna har påtalats även tidigare år och ett samlat grepp bör tas för att säkerställa en god intern kontroll i Göteborgs Stads löneprocess.

Följsamheten mot regelverk och riktlinjer för upphandling och inköp behöver öka

Nämnderna behöver öka sin följsamhet mot stadens riktlinje för inköp och upphandling och lagen om offentlig upphandling. De behöver också bättre följa de rutiner som finns för att säkerställa avtalstrohet och att erforderliga dokument upprättas. Nämnderna bör analysera hur stor andel av deras inköp som sker utanför stadens inköpssystem Winst och därefter ta ställning till behovet och omfattningen av ytterligare kontroller.

Bedömning

Stadsrevisionens bedömning är att Göteborgs Stad i huvudsak har en ändamålsenlig intern kontroll i de delar som ingått i granskningen. Granskningen visar dock att det finns områden där den interna kontrollen bör stärkas, bland annat inom löneprocessen och inköpsprocessen.

Foto: Lo Birgersson

Göteborgs Stads årsredovisning 2018

Kommunstyrelsen ansvarar för att upprätta en årsredovisning för Göteborgs Stads nämnder och bolag. Syftet med årsredovisningen är att redogöra för verksamhetens utfall, finansiering och den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets slut. Årsredovisningen ska godkännas av kommunfullmäktige.

Revisorernas uppgift är att bedöma om:

- resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat
- räkenskaperna är rättvisande
- den interna kontrollen är tillräcklig.

Stadsrevisionen beskriver i detta avsnitt de iakttagelser som ligger till grund för revisorernas bedömning av årsredovisningen.

God ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige ska i enlighet med kommunallagen fastställa mål för god ekonomisk hushållning. Varje kommun ska själv beskriva hur begreppet god ekonomisk hushållning ska tolkas för den egna kommunen. Kommunfullmäktige ska därför besluta om både *verksamhetsmål* och *finansiella mål* som ska styra kommunen mot ändamålsenlighet och effektivitet. De fastställda målen ska följas upp av kommunstyrelsen i årsredovisningen. Därefter ska revisorerna utifrån kommunstyrelsens utvärdering och utifrån den granskning som genomförts bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat om.

Viss måluppfyllelse för verksamhetsmålen

I Göteborgs Stads budget för 2018 finns 18 verksamhetsmål. I budgeten

finns även 99 uppdrag som ska vara genomförda under 2018. Kommunstyrelsen har gjort en samlad utvärdering utifrån nämndernas och styrelsernas rapportering av resultat. För ett av målen som är göteborgarna möjligheter till delaktighet och inflytande ska öka, har en god måluppfyllelse uppnåtts. För 15 av målen har en viss måluppfyllelse uppnåtts. För ett mål som är att bostadsbristen ska byggas bort och bostadsbehoven ska tillgodoses bättre, har ingen måluppfyllelse uppnåtts. Ett av målen som är att könsdiskrimineringen ska upphöra, ser kommunstyrelsen som svårbedömt.

Det framgår inte i förvaltningsberättelsen vilka åtgärder som planeras för att verksamhetsmålen ska kunna uppnås.

Finansiella mål saknas i budgeten

Kommunfullmäktige har beslutat om *riktlinjer för god ekonomisk hushållning*. I riktlinjerna finns sex finansiella inriktningar som ska ligga till grund för de avvägningar som görs när den ekonomiska strategin konkretiseras och formuleras för budgetperioden. I budgeten för 2018 finns inga uppföljningsbara finansiella mål formulerade.

Kommunstyrelsen har valt att följa upp om årets resultat är förenligt med god ekonomisk hushållning utifrån de sex finansiella inriktningarna.

För två av inriktningarna är det möjligt med en årlig uppföljning:

- Staden kan använda sig av en resultatutjämningsreserv (RUR) för att utjämna förändrade omvärldsförutsättningar på grund av framför allt konjunkturella svängningar. En avsättning till resultatutjämningsreserven har gjorts i bokslutet med 740 miljoner kronor.

- Staden ska över tid eftersträva ett resultatöverskott motsvarande minst två procent av kommunens skatteintäkter och kommunal-ekonomisk utjämning. Årets resultatöverskott är 5,7 procent.

De övriga fyra inriktningarna tar sin utgångspunkt i ett längre tidsperspektiv. För två av dem framgår i vilken riktning utvecklingen går. För de övriga två saknas referenser till den faktiska utvecklingen.

- Staden ska över tid säkerställa att investeringsvolymerna är förenliga med stadens långsiktiga finansieringsförmåga. Skattefinansieringsgraden av årets investeringar är 83 procent. Skattefinansieringsgraden var föregående år 121 procent.
- Staden ska över tid bedriva stadsutveckling och exploatering inom ramen för god ekonomisk hushållning. I årets bokslut visar exploateringsverksamheten på ett underskott om 128 miljoner kronor. Föregående år var det ett överskott på 324 miljoner kronor.
- Staden ska i samband med betydande beslut om att ingå långsiktiga åtaganden i alla former, eller att avyttra egendom, värdera de finansiella konsekvenserna för stadens förmåga att upprätthålla god ekonomisk hushållning. Årsredovisningen hänvisar till Göteborgs Stads budget som anger att alla beslut ska ske utifrån beslutsunderlag som belyser ekonomiska konsekvenser för staden på längre sikt. Ingen uppföljning görs i årsredovisningen av om årets beslutsunderlag innehåller tillfredsställande belysningar av de ekonomiska konsekvenserna på längre sikt.

- Staden ska över tid värdera och säkerställa de finansiella åtaganden som är kopplade till ägandet av stadens bolag. Årsredovisningen hänvisar till att Göteborgs Stadshus AB aktivt arbetar med att utveckla rutiner för när bolagsbeslut ska underställas kommunfullmäktige.

Vi kan konstatera att dessa finansiella inriktningar inte är utformade på ett sådant sätt att de utgör mål som är möjliga att utvärdera för ett enskilt år.

Balanskravet

I kommunallagen anges att kommuner ska upprätta en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Om resultatet ändå blir negativt måste det kompenseras med överskott inom tre år. Från och med 2013 finns det i kommunallagen en möjlighet att under vissa förutsättningar reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv. Denna reserv kan sedan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, under förutsättning att årets resultat efter balanskravsjusteringar är negativt.

Göteborgs Stad uppfyller 2018 balanskravet och redovisar ett resultat exklusive realisationsvinster på 1 053 miljoner kronor. En avsättning till resultatutjämningsreserven har gjorts med 740 miljoner kronor.

Rättvisande räkenskaper

Den kommunala redovisningen styrs av lagen om kommunal redovisning och av god redovisningssed. Kommunstyrelsen ansvarar för att upprätta Göteborgs Stads årsredovisning som omfattar kommunens och de kommunala bolagens räkenskaper. Ett syfte med att upprätta sammanställda räkenskaper är att ge en helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning

oberoende av i vilken form verksamheten bedrivs.

I årets granskning är det främst i kassaflödesanalysen som avvikelser har uppmärksamats. För mer information om övriga iakttagelser och bedömningar avseende räkenskaperna hänvisas till vår revisionsredogörelse för Göteborgs Stad 2018 – Granskning av räkenskaper och bokslut 2018.

Kassaflödesanalys

En kassaflödesanalys är en rapport som innehåller uppgifter om finansiella flöden, det vill säga inbetalningar och utbetalningar under en viss period. En kassaflödesanalys används för att skapa en överblick över de likvida medel som strömmar in och ut ur verksamheten. Göteborgs Stads kassaflödesanalys har en uppställning som följer god redovisningssed. Delar av årets kassaflödesanalys går inte att härleda till de belopp som anges i årsredovisningens resultaträkning och notupplysningar. Stadsledningskontoret kommer enligt uppgift under 2019 att utveckla årsredovisningen för att skapa tydligare kopplingar mellan resultaträkning, notupplysningar och kassaflödesanalys.

Bedömning

Stadsrevisionen ska årligen i en revisionsberättelse uttala sig om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har beslutat och om räkenskaperna är rättvisande. Nedan redogör vi för vår bedömning.

Balanskrav

En balanskravsutredning har upprättats i årsredovisningen i enlighet med de krav som ställs i kommunal redovisningslag. Balanskravsutredningen visar att Göteborgs Stad når upp till balanskravet 2018 och att en avsätt-

ning till resultatutjämningsreserven har varit möjlig att göra.

Verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning

Kommunstyrelsens analys av måluppfyllelsen visar på en fortsatt svag utvecklingstrend. Måluppfyllelsen har enbart förändrats i positiv riktning för ett av kommunfullmäktiges 18 verksamhetsmål. Förvaltningsberättelsen behöver kompletteras med en analys av varför utvecklingstrenden fortsatt är svag för verksamhetsmålen. En åtgärdsplan för hur målen ska kunna uppnås behöver upprättas.

Finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Vi konstaterar att det i kommunfullmäktiges budget för 2018 i likhet med tidigare år saknas uttalade finansiella mål. Därav följer att en bedömning av resultatet mot uppställda finansiella mål inte låter sig göras.

Rättvisande räkenskaper

Vi bedömer att Göteborgs Stads årsredovisning, inklusive den sammanställda redovisningen, i allt väsentligt har upprättats i enlighet med god redovisningssed och att den ger en rättvisande bild av kommunens och koncernens resultat och ställning.

Hänvisning

Revisionsredogörelse för Göteborgs Stad 2018 – Granskning av räkenskaper och bokslut 2018.

Stadsrevisionen i Göteborgs Stad

Den kommunala revisionen är kommunfullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och styrelser.

Stadsrevisionen har kommunfullmäktiges uppdrag att granska och främja verksamheten i Göteborgs Stads kommunstyrelse, nämnder och bolag. Enligt Göteborgs Stads revisionsreglemente väljer kommunfullmäktige 22 förtroendevalda revisorer. Bland de förtroendevalda revisorerna utser kommunfullmäktige även lekmannarevisorer, vilka har ett självständigt uppdrag att granska de kommunala bolag som helt eller till viss del ägs av Göteborgs Stad.

Revisorerna ska med oberoende, objektivitet och integritet granska och främja verksamheten i styrelser och nämnder. Revisorernas uppdrag regleras genom kommunallagen, aktiebolagslagen och Göteborgs Stads revisionsreglemente.

Uppdraget som förtroendevald revisor skiljer sig på flera sätt från andra politiska uppdrag. Revisorerna är självständiga i förhållande till varandra. De strävar samtidigt efter ett enigt ställningstagande i revisionsarbetet och arbetar gemensamt och samordnat utifrån god revisionssed i kommunal verksamhet.

Förtroendevalda revisorer

Lars Bergsten (M), ordförande
Hans Aronsson (S), vice ordförande
Carina Henriksson Johansson (S)
Claes-Göran Lans (M)
Bengt Bivall (V)
Sven Jellbo (L)
Lars-Ola Dahlqvist (S)
Ann-Britt Svensson (M)
Vivi-Ann Nilsson (S)
Annika Hofmann (M)
Stefan Dahlén (SD)
Lars-Gunnar Landin (MP)
Gun Cederborg (V)
Susanne Zetterberg Jensen (M)
Peggy Svensson (Vägv)
Torbjörn Rigemar (S)
Mai-Britt Wilhelmson (S)
Bengt-Åke Gellerstedt (KD)
Tove Adlerberth (Fi)
Sven R. Andersson (M)

Revisorernas granskning

Granskningen av nämnder och styrelser ska göras med sådan omfattning att revisorerna årligen kan bedöma om:

- verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredsställande sätt
- kommunstyrelsens och de enskilda nämndernas räkenskaper är rättvisande samt om Göteborgs Stads årsredovisning, som omfattar kommunens (kommunstyrelsen och nämnderna) och koncernens (kommunen och bolagen) sammanställda redovisning, är rättvisande
- den interna kontrollen i kommunstyrelse, nämnder och bolag är tillräcklig
- resultaten i delårsrapporten och årsbokslutet är förenligt med de mål som kommunfullmäktige har beslutat om i budgeten för perioden.

Revisionens uppdrag och arbetsformer regleras i kommunallagen, aktiebolagslagen och Göteborgs Stads revisionsreglemente. Delar av revisorernas uppdrag regleras dessutom i, och påverkas av, annan lagstiftning, som till exempel den kommunala redovisningslagen och lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser.

Rapportering och kommunikation

Kommunfullmäktige ska besluta om årsredovisningen för Göteborgs Stad och ansvarspröva kommunstyrelsen och nämnderna. Som underlag för kommunfullmäktiges prövning ämnar stadsrevisionen en revisionsberättelse och en årsredogörelse. Den senare sammanfattar all den granskning som genomförts under året. Stadsrevisionen redovisar också sina iakttagelser avseende verksamhet, räkenskaper och intern kontroll i en revisionsredogörelse för kommunstyrelsen samt en revisionsberättelse och en revisionsredogörelse för respektive nämnd. För varje bolag upprättas en granskningsrapport och en granskningsredogörelse som behandlar bolagets verksamhet och interna kontroll. Stadsrevisionen genomför också fördjupade granskningar som redovisas i revisionsrapporter.

Språkbruk och revisionstermer

När revisorerna har granskat lämnar vi ofta rekommendationer till de granskade nämnderna och bolagen. Ibland lämnar vi även revisionskritik. Rekommendationer lämnas i syfte att utveckla och förbättra verksamheten. Rekommendationen riktas inte alltid till nämnden eller styrelsen utan kan även framföras på förvaltnings- och bolagsnivå. Revisionskritik graderas genom begreppen erinran och anmärkning. Anmärkning är allvarligast. För nämnderna kan en anmärkning lämnas med eller utan tillstyrkan om ansvarsfrihet. Graden av kritik beror på frågans betydelse med avseende på mål (verksamhet), medel (ekonomi) och sammanhang (bland annat förtroende). Graden av kritik har också en tidsdimension: kritiken skärps om den inte i tillräcklig tid eller omfattning har hanterats av styrelser och nämnder. Om revisorerna riktar anmärkning mot en styrelse, nämnd eller enskilda ledamöter ges denna/ dessa alltid en möjlighet att yttra sig till kommunfullmäktige. Revisionskritik mot styrelse eller nämnd framgår av granskningsrapporten (för bolag) och revisionsberättelsen (för nämnder). Under kommande år följer revisorerna upp vilka åtgärder nämnden/förvaltningen eller styrelsen/bolaget har genomfört för att följa revisorernas rekommendationer och kritik.

Stadsrevisionen

Postadress: Box 2141, 403 13 Göteborg

Besöksadress: Stora Badhusgatan 6, Göteborg

Kontaktcenter: 031-365 00 00, kansli: 031-368 07 00

stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se